

УДК [7.072.2:001.32-051](477.83-25)"20"Г.Стельмащук
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2023.06.1408>

ГАЛИНА СТЕЛЬМАЩУК: ДВАДЦЯТЬ РОКІВ ЗАВДУВАННЯ КАФЕДРОЮ ІСТОРІЇ І ТЕОРІЇ МИСТЕЦТВА

Лада ЦИМБАЛА

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2709-0283>

кандидатка мистецтвознавства,
доцентка кафедри історії і теорії мистецтва,
Львівська національна академія мистецтв,
вул. Кубійовича, 38, 79011, Львів, Україна,
e-mail: ladacymbala73@gmail.com

З 2003 року до сьогодні Академік Національної академії наук України, доктор мистецтвознавства, професорка Галина Стельмащук очолює кафедру історії та теорії мистецтва Львівської національної академії мистецтв. Впродовж двадцяти років змінювалися наукові зацікавлення мистецтвознавиці, змінювалися пріоритети мистецької освіти, але незмінними залишалися академічні цінності Галини Стельмащук: академічна свобода, академічна доброчесність, безбар'єрність мислення, професійність та відкритість до взаємодії. *Мета* наукової розвідки — на основі методики ретроспективного опису та порівняльного аналізу окреслити фрагменти збереження, плекання ціннісних орієнтирів, що відобразилися в роки діяльності Галини Стельмащук в Академії мистецтв. До джерельної бази залучені публікації Галини Стельмащук про вектори розвитку мистецької освіти, спогади та критичні зауваги про її діяльність у науковій та науково-популярній літературі та флеш-репліки чинних студентів. У результаті викладу основного матеріалу щодо академічної свободи, професійності доброчесності, стратегічного мислення керівниці кафедрою історії мистецтва окреслено змінні (підвладні політичним, культурним та освітнім пріоритетам) ціннісні орієнтири її дослідницької, педагогічної та громадської діяльності, та вказано на універсальні етичні та естетичні пріоритети, що формують сьогодні не лише особистість знаної у світі мистецтвознавиці, а й поступ кафедри історії мистецтва, Академії, мистецького середовища краю та України.

Ключові слова: Галина Стельмащук, кафедра історії і теорії мистецтва, ціннісні орієнтири, професійність, академічна доброчесність, стратегічність мислення.

Lada TSYMBALA

ORCID ID: [org/0000-0002-2709-0283](https://orcid.org/0000-0002-2709-0283)

Candidate of Art History, Associate Professor,
Lviv National Academy of Arts,
38, Kubiiovycha St., 79011, Lviv, Ukraine,
e-mail: ladacymbala73@gmail.com

HALYNA STELMASCHUK: TWENTY YEARS OF HEADING THE ART HISTORY AND THEORY DEPARTMENT

Since 2003 till nowadays, Academician of the National Academy of Arts of Ukraine, Doctor of Art History, Professor Halyna Stelmashchuk has headed the Department of Art History and Theory at the Lviv National Academy of Arts. Over the course of twenty years, the scholarly interests of the Art critic changed, the priorities of art education remained unchanged: academic values of Galina Stelmashchuk remained unchanged: academic freedom, academic integrity, barrier-free thinking, professionalism, and openness to interaction.

The purpose of this study are the values that were reflected through Halyna Stelmashchuk's activities at the Academy of Arts. The research, based on a methodology of retrospective description and comparative analysis, discusses the preservation and evaluation of the department and its Academic traditions, as promoted by Halyna Stelmashchuk throughout the years. The sources for this article include publications by Halyna Stelmashchuk, reflections on the development of Art education, memoirs and critical remarks about her activities, and recollections by her current students.

The article analyzes the professional interests of Halyna Stelmashchuk, which transformed because of political, economic, and cultural changes, and pointed to the universal ethical and aesthetical priorities that today represent not only the personality of the world-renowned Art critic, but also the Department of Art History and Theory, the life of the Academy, and the Artistic environment of the region in general.

The Scientific novelty of the article are focused on the future. The practical significance, related to the long-term experience of the Academician of the National Academy of Arts of Ukraine, professor, Art researcher, Head of the Department of Art History and Theory, teacher, and sincere colleague — Halyna Stelmashchuk can become a kind of guide for followers of the department and its academic traditions and strengthen new relevant strategic visions in the future.

Keywords: Halyna Stelmashchuk, Department of History and Theory of Art, values orientations, professionalism, academic integrity, strategic thinking.

Вступ. Сьогодні, як, зрештою, і впродовж багатьох років, стратегію Львівської національної академії мистецтв формують універсальні моральні цінності, зокрема академічна свобода, академічна доброчесність, безбар'єрність мислення, професійність та відкритість до взаємодії.

Кодекс академічних цінностей, безперечно, є дороговказом не лише студентам, а й визначає ціннісні орієнтири усіх наших педагогів, професорів, науковців, митців та, безперечно, керівників.

Жити Академією, працювати на славу Академії, виховувати гідне покоління істориків, теоретиків мистецтва, культурологів для Академії — орієнтир, що формував кафедру історії і теорії мистецтва впродовж діяльності Львівської національної академії мистецтв з 1946 року і до сьогодні. Серед засновників та успішних керівників кафедри — науковці, педагоги, знані як в краї, так і у світі — Яким Запаско, Ігор Голод, впродовж останніх двадцяти років до сьогодні — Галина Стельмащук.

Серед викладачів кафедри у минулому — відомі мистецтвознавці Ю. Жолтовський, В. Овсійчук, Б. Возницький, Ю. Лащук, В. Любченко, Р. Липка. Серед випускників кафедри — доктори та кандидати наук — музеєзнавці, наукові співробітники та педагоги, що продовжують роботу на кафедрі.

Ціннісні моральні орієнтири для себе та ціннісні орієнтири для студента, передача досвіду та набутих знань, безперервність самоосвіти, мудрість, що приходить з досвідом, напевно якнайкраще окреслюють традиції кафедральних чеснот та орієнтирів, які не лише сповідує, а й формує керівник.

Галина Григорівна Стельмащук — дійсний член академік НАМ України, знана в Україні та світі науковиця, впродовж двадцяти років успішно очолює кафедру історії і теорії мистецтва.

Двадцять років — двадцять випусків у світ науки та педагогіки молодих істориків та критиків мистецтва, кандидатів та докторів мистецтвознавства, двадцять стратегічних концепцій розвитку кафедри у наступному навчальному році, двадцять навчальних планів та тисячі Вчених рад та нарад. Безперечно, у цьому коловороті і дотримання та плекання академічних чеснот, що, насправді, акумулюють не лише академічні, а й загальнолюдські цінності.

Теоретичним ґрунтом наукової розвідки є, насамперед, численні публікації Галини Стельмащук, що

присвячені діяльності кафедри, проблематиці майбутніх векторів розвитку українського мистецтвознавства у світовому контексті та проблематиці критики в сучасних мистецьких процесах України та світу [1—4] та публікації-рецензії на творчий доробок Галини Стельмащук [5—10]. Важливим джерелом дослідження академічних чеснот Галини Стельмащук є цінні спогади її численних учнів-послідовників, що є сьогодні знаними науковцями та педагогами, а також рефлексії сучасної студентської спільноти, що навчається на кафедрі історії та теорії мистецтва.

Для послідовного розкриття різновекторних аспектів успішної дослідницької, педагогічної та організаторської діяльності Галини Стельмащук застосовується методика опису, цитування та ретроспективної візуалізації на емпіричному рівні та проводиться компаративний аналіз з метою окреслення майбутніх ціннісних орієнтирів для дослідника мистецтва, педагога, керівника кафедри, активного діяча академічної спільноти у майбутньому.

Постановка проблеми. На основі огляду двадцятилітнього досвіду завідування кафедрою історії та теорії мистецтва Галини Григорівни Стельмащук порушується проблематика кореляції ціннісних орієнтирів керівника кафедрою, Академіка, знаної у світі науковиці із стратегічними цінностями Львівської національної академії мистецтв, мистецькою освітою та наукою Краю та України.

Основна частина. Від 2003 року, коли Галина Григорівна Стельмащук, знана науковиця Інституту народознавства Національної академії наук України, очолила кафедру історії і теорії мистецтва сформувалася активна кореляція її мистецтвознавчотнографічних розвідок з навчальним процесом та викладацькою діяльністю. Науковиця-педагог активно впроваджувала у навчання студентів, і не лише мистецтвознавців, а майбутніх дизайнерів-модельєрів результати своїх багаторічних досліджень українського традиційного одягу, що відобразилися у знайденнях монографіях *Український стрій (2011 у співавторстві з М. Білан)*, *Українське народне вбрання (2013)*, *Українські народні головні убори (2013)*. Колоритно ілюстровані наукові праці стали вкрай важливими навчальними посібниками для студентів-мистецтвознавців, а зразки народних стрій та головних уборів, віднайдені в численних етнографічних експедиціях — важливим джерелом творчих інспі-

Іл. 1. Кафедральні «Вечорниці на Маланки». Кафедра Історії і теорії мистецтва. Січень, 2012. Львів, 2012. Фото з приватного архіву Галини Стельмащук

рацій для молодих дизайнерів костюму та тематичних вечірок на кафедрі і в Академії (іл. 1). Курс історії костюму для студентів у рамках покрокового дослідження декоративного мистецтва як українського, так і світового, нашттовхнув Галину Стельмащук, невтомну дослідницю, до джерельних пошуків за межами України. Розширилися мистецькі та дослідницькі горизонти, співпраця з українською громадою та мистецьким середовищем діаспори. Відтак, світ побачили вкрай актуальні наукові розвідки Галини Стельмащук: «Українські митці у світі. Матеріали до вивчення історії українського мистецтва ХХ ст.» (2013), «Христина Кишакевич Качалуба. Корені роду, спадкоємність поколінь, художня творчість». (2018), «Марія Гарасовська Дачишин. Україна і світ у творчості мисткині» (2020), «Князь Всеволод Кармазин-Каковський. Художня творчість, науково дослідницька праця, педагогічна діяльність» (2022).

У рецензії на цінну для українського мистецтвознавства монографію Галини Стельмащук, присвячену творчості Христини Кишакевич Качалуби, Олександр Федорук вказує: «Сприймаємо працю Галини Стельмащук як важливу сходинку пізнання нашої мистецької інтелігенції поза межами України і як сходинку до досягнення недалекої колективної праці наукових ентузіастів на материк «Історія мистецтва української діаспори», якої усім нам так бракує» [5].

Знову ж, апробація наукових розвідок, які вводять низку яскравих імен в контекст історії українського мистецтва відобразилася в навчальних курсах з історії українського мистецтва та у надважливому

спекурсі магістерського рівня «Мистецтво української діаспори».

Саме власний досвід активної дослідницької діяльності спонукав Галину Стельмащук до активної співпраці з викладачами кафедри та активізації науково-видавничого проєкту — щорічного збірника «Мистецтвознавчий автограф» з 2005 року. У збірнику наукових праць мали можливість публікувати свої наукові розвідки як досвідчені викладачі, так і молоді науковці — студенти та аспіранти. За сприяння Галини Стельмащук більшість викладачів-професорів та доцентів кафедри долучилися до всеукраїнського наукового проєкту Інституту мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України — багатотомного видання «Історії декоративного мистецтва України» (2007—2011 рр.), «Історії української культури» (2007—2011 рр. та статей до енциклопедичних видань [6, с. 118].

Плідна колективна дослідницька співпраця професорів кафедри принесла вагомий результат і для студентів. Низка випускників кафедри з 2003 року продовжили успішне навчання в аспірантурі та докторантурі Академії, активно включилися в науковий та освітній процес, успішно захистили дисертації, продовжують тяглість традицій кафедри та впроваджують актуальні новаторські практики мистецтвознавчої освіти. Так, за останні роки захистили кандидатські дисертації викладачі кафедри Юлія Бабуніч, Марта Кравченко, Христина Береговська, докторську дисертацію завершила та захистила Наталія Левкович (іл. 2). Успішний учень — успішний педагог. Саме таку співпрацю, підтримку та взаємоповагу продемонструвала Галина Стельмащук у керівництві дисертації Христини Береговської на здобуття наукового ступеня доктора наук (2021). Таких прикладів в академіка-керівниці багато. І надважливим є те, що більшість учнів, що вже стали відомими в Україні професорами, маючи можливість вдосконалення дослідницької та викладацької діяльності у світі, залишаються на кафедрі та продовжують передавати свої знання та уміння нашій молоді. Тут вже виявилися ціннісні орієнтири Галини Стельмащук як успішного організатора та керівника.

Очевидно, найбільшою цінністю у співпраці педагога та учня є свобода: свобода творчості, свобода ді-

яльності, свобода вибору. У випадку керівництва кафедрою — це, насамперед, академічна свобода.

Академічна свобода — різновекторний термін, що насамперед, передбачає самостійність та незалежність кожного з учасників освітнього процесу на принципах свободи слова та Творчості. Яким чином ця вкрай важлива чеснота виявляється в діяльності Галини Стельмащук? Особиста академічна свобода чи колективна — кафедральна? Академічна свобода для окремого студента чи для усіх студентів? В який спосіб її впроваджувати?

Право на власну незалежну думку, виглядає, вже давно перетворилося в Галини Стельмащук на право кафедри історії мистецтва на незалежний, незаангажований «зверху» погляд. Впродовж років, Галина Григорівна неодноразово «відвойовувала» на вечних радах «квоту на кількість абітурієнтів», площі та можливості аудиторного фонду, премії та стипендії перспективним студентам та викладачам, відпустки, академвідпустки та стажування для підвищення кваліфікації, почасти критикуючи політики академічної верхівки і чітко відстоюючи свої індивідуальні, а, здебільшого, кафедральні креативні ідеї.

Так, на початку 2000-х приміщення кафедри отримало нове «відремонтоване обличчя», приміщення спеціалізованої вченої ради стало затишною аудиторією для студентів кафедри, а перша аудиторія лабораторного корпусу Академії позбулася рудиментів ще радянського періоду і доповнилася книжковою експозицією.

Але, насамперед, академічна свобода передбачає відповідальність. Відповідальність науковця за друковане слово перед читачами, відповідальність педагога за сказане слово перед студентами, відповідальність за озвучене слово перед колегами. Саме відповідальність і вирізняє Галину Стельмащук, відповідальність за кожного студента та відповідальність за усіх студентів, створення комфортного освітнього та соціального середовища перманентно: щороку, щосеместра, щодня, щогодини й щохвилини не залежно від лок-даунів, карантинів чи складного воєнного стану.

«Я працювала з Галиною Григорівною всього один семестр і дистанційно, але мені дуже імпонувало те, що вона не лише йшла мені на зустріч, а і запропонувала виконати для заліку роботу, спираючись на той матеріал і ті можливості, які я мала за кордо-

Іл. 2. Жінки — докторки наук, членкині кафедри Історії і теорії мистецтва. (Зліва на право: Левкович Н.Я., Маланчук-Рибак О.З., Стельмащук Г.Г., Кашуба М.В.). Кафедра Історії і теорії мистецтва. Львів, 2016. Фото з приватного архіву Галини Стельмащук

ном, тобто дала мені повну свободу у творчому вирішенні цього завдання, що мене дуже надихнуло і за що я їй дуже вдячна» (Валерія Мостенець — студентка третього курсу. 13.04.2023. Соц. мережі. — Прим. авт.).

«Більше пригадую про теперішні пари з мистецтва української діаспори. Насамперед, про академічну свободу — зараз я, наприклад, не завжди маю можливість бути на усіх парах з предмету, проте Галина Григорівна дуже толерантно до цього ставиться. Є можливість виконувати семінари дистанційно, готувати презентації, які Галина Григорівна зберігає в окрему папку з прізвищем студента. (Мар'яна Деревенко, студентка 1 року навчання ОР магістр. 13.04.2023. Соц. мережі. — Прим. авт.).

«Я ніколи не розглядаю людей першочергово за їхньою посадою чи віком, головне — людяність. Галина Григорівна, для мене в першу чергу, не завідувачка кафедри, науковець чи викладач, вона — людина, яка дала мені підтримку, доброту, та зробила великий внесок у мою, нехай «любительську», але творчість. Прикро усвідомлювати, що є люди, які знищують чийсь талант, бажання творити, принижують та безжально топчуть той паросток мистецтва в чийсь душі. Але як добре, що є люди, які не просто врятовують від загибелі, але ще й виростять з нього гарну рослину...» (Софія Нікіта, студентка 3 року навчання. 13.04.2023. Соц. мережі. — Прим. авт.).

«Людина класна тоді, коли незважаючи на всі регалії у ній присутня простота і людяність, без зарозу-

мілості і зверхності. Саме така є Галина Григорівна. Її зв'язок з технікою і швидкий розум навчатись і реагувати на різні події у поважному віці викликають в мене щире захоплення, як з появою нових гаджетів вона йде в крок з часом і опановує їх дуже швидко». (Марта Кравченко, учениця, доцент кафедри історії і теорії мистецтва, кандидат мистецтвознавства. 03.05.2023. Соц. мережі. — Прим. авт.).

Академічна доброчесність в розумінні Академіка має широку розгалужену шкалу фундаментальних цінностей. Для Галини Стельмащук — дослідниці, авторки кількох десятків ґрунтовних монографій та більше чотирьохсот публікацій з історії українського традиційного одягу та мистецтва української діаспори — це, насамперед, чесність у надрукованому слові та висловленій думці, ретельність у пошуку та аналізі джерел, коректне посилання на першоджерела та точність викладу думки. Для педагога з багаторічним стажем роботи та завідувачки кафедрою історії та теорії мистецтва академічна чесність — це, насамперед, довіра — довіра до «чесного слова» колег та довіра, справедливість і повага до студента. Щороку, Галина Григорівна впевнено ставить у приклад студентам свої публікації, наголошуючи на доброчесності наукової роботи та відповідальності.

«Галина Григорівна любить розповідати про свої публікації у періодичних виданнях, відтак ми, як початківці у цьому плані, маємо нагоду почути про умови подання статей до друку (наприклад, нещодавно розмовляли про публікацію у виданні «Дзвін» — нарис про Юрія Скорупського)» (Мар'яна Дервенко, магістр, 13.04.2023. Соц. мережі. — Прим. авт.).

Персональна відповідальність за порушення академічної доброчесності та колегіальна відповідальність кафедри. Важко пригадати впродовж двадцяти років кількість випадків, коли випадково чи навмисне, в курсових проектах студентів виявлялися окремі абзаци з відомих публікацій провідних українських мистецтвознавців. Досвідченому науковцю та педагогу, навіть без точного програмування не складно виявити цитовані власні сентенції з відомих монографій як наприклад, «Український костюм в акварелях Ю. Глоговського» чи «Український народний стрій». У таких випадках Галина Григорівна завжди послідовна: вилучення плагіату, новий текст, попередження щодо санкцій або ж у разі невиконання — санкції. І такий підхід до академічної доброчесності

працює. Кожен із студентів чи аспірантів порушників, переконана, у майбутньому вкаже і запам'ятає відомі праці Галини Стельмащук.

Стратегічне мислення. З огляду на успішність Галини Стельмащук як науковця, педагога, організатора — стратегічне мислення є основою її креативності в усіх ділянках професійної роботи. Стратегічне мислення науковця обмежується майбутнім баченням цілісного монографічного дослідження. Стратегічне мислення викладача-педагога — успішним майбутнім учня чи студента. Стратегічне мислення завідувача кафедрою — різновекторне, і окреслюється і майбутнім студентів, і злагодженою роботою та вдосконаленням викладачів. Стратегію розвитку кафедри Галина Стельмащук неодноразово публікувала в наукових розвідках. Часи змінювалися, змінювалися політичні, економічні та культурні чинники, що мали і мають вплив на освіту в Україні, і мистецьку освіту зокрема, змінювалася стратегія та вектори «вдосконалення» освітнього та дослідницького шляху. Незмінним залишався та залишається напрям руху, що корелюється з академічною спільнотою та поступом освітнього процесу в Україні загалом [7].

Так, 2008 року, формуючи стратегію розвитку освітнього процесу вищої школи у перспективі входження до Болонського процесу, Галина Стельмащук гостро вказувала на слухній на той час проблематиці відстоювання національних інтересів вищої школи в загальноєвропейському контексті: «Очевидно, питання слід ставити і розв'язувати так, щоб не зашкодити українському національному освітньому процесові і не спотворити європейський Болонський... По-перше, ми не можемо і не повинні заперечувати чи відкидати Болонський процес; по-друге, що не менш, але й більш важливо, ми не можемо і не повинні ввійти в Болонський процес як бідні родичі, яким зробить ласку прихильна Європа, а поставити авторитетною і рівноправною стороною, за якою її велике мистецтво і серйозна мистецька освіта» [2, с. 34—36].

Відтак, на той час у візії стратегії мистецької освіти в Україні загалом, науковиця, завідувачка кафедрою гостро намагалася окреслити майбутні ціннісні патріотичні пріоритети освіти в контексті глобалізаційних процесів.

2019 року, формуючи стратегію розвитку кафедри Галина Стельмащук як керівниця вказувала: «На

перспективу визначаємо два головні напрямки нашої роботи — «внутрішній» і «зовнішній»: а) сприяти розробленню програм, посібників, навчальних планів, осучасненню і вдосконаленню мистецькоосвітнього процесу в Україні; б) посилення мистецькоосвітніх зв'язків з Європою... Прийшла пора створити нові нариси історії українського мистецтва, підручники та посібники, які б замінили наявну історичну мозаїку та відтворили справжній український мистецький процес, відвівши належне місце в ньому всім українським художникам, які жили й творили не тільки в Україні, а й змушені були працювати поза межами Батьківщини [4, с. 13—14] (іл. 3).

Такі настанови знайшли, насамперед, відображені як у працях Галини Стельмащук «Марія Гарасовська Дачишин. Україна і світ у творчості мисткині» (2020), так і в розвідках учнів-викладачів: Христини Береговської «Василь Курилик та українське середовище Канади у середині ХХ ст.» (2021) та мистецтвознавчих розвідках студентів, а сьогодні аспірантів: Анастасії Павлишин та Каріни Давидової, які вводять імена та творчість українських митців діаспори у контекст українського мистецтва. Як бачимо, стратегічні настанови успішно моделюють дослідницьку та педагогічну складову освітнього процесу. Сьогодні стратегія змінюється. У час повномасштабної війни з росією, парадигма освітнього процесу окрім неочікуваних викликів вимагає цілком нової стратегічної будови, як на кафедральному, так і на академічному, і на державному рівні. Важливим є далі суголосний незмінний напрям руху, сформований роками.

Професійність Галини Стельмащук — наступна чеснота, викарбувана роками плідної наукової та педагогічної праці. Професійність дослідника та педагога, професійність організатора та керівника. Професійність в науці: Галина Стельмащук — авторка десятків монографій, навчальних посібників, розділів у колективних наукових виданнях НАН України, статей у періодиці, каталогах про художників, Енциклопедії сучасної України тощо. Як дослідник опублікувала понад 400 наукових і науково-популярних праць [8].

Щоденні лекції в академії мистецтв Г. Стельмащук поєднує з науковою роботою та активною участю в сучасному художньому процесі. Вона реалізувала ще два важливі проекти. Перший із них це розділ

Іл. 3. Колектив кафедри історії і теорії мистецтва у День вишиванки. 16 травня. Львів, 2017. Фото з приватного архіву Галини Стельмащук

«Мистецтво» в об'ємному виданні-довіднику «Діловий світ України», де у статті «Художнє життя Львова» вміщено репродукції робіт 70 львівських митців з короткими даними про авторів. Це видання свого часу дуже підтримало львівських художників. Другий проект — каталог і водночас довідник: «У ХХІ століття — з мистецтвом... Тільки Галина Стельмащук уміє так неупереджено й сумлінно фіксувати прояви мистецького процесу без навішування мінусових чи плюсових ярликів. Вона як мистецтвознавець — бажаний гість на мистецько-культурних проектах», вказує на професійні чесноти мистецтвознавиці Лариса Марчук [8].

Професійність Галини Стельмащук як педагога також фіксують відгуки в українських часописах та медіях: «Галина Стельмащук не належить до львівських модниць, але вона як педагог і наставник виховала багато учениць, котрі стали першокласними дизайнерами у сфері моди. Серед них — модельєр зі світовим ім'ям Роксолана Богуцька, Олеся Теліженко, Олеся Даць та ін. Як треба знати й любити свій предмет — історію мистецтва, щоб зацікавити студентів, котрі під її керівництвом захистили більше двадцяти дисертацій! Педагог Г. Стельмащук відкриває для своїх учнів народний стрій як невичерпне джерело для реалізації нових мистецьких проектів» [9].

Відкритість до взаємодії — ще одна академічна чеснота, що впродовж двадцяти років для Гали-

Іл. 4. Урочисте вручення Ордена княгині Ольги III ступеня на засіданні Вченої ради Львівської національної академії мистецтв. Львів, 2018. Фото з приватного архіву Галини Стельмащук

Іл. 5. Галина Стельмащук. Фото з Урочистої академії з нагоди 80-літнього ювілею, 10 травня, 2023 року. Інститут Народознавства Національної академії наук України. Львів, 2023. З приватного архіву Галини Стельмащук

ини Стельмащук як керівниці кафедри історії та теорії мистецтва окреслювала успіх як в академічному середовищі, так і у мистецькому середовищі Львова, краю та України загалом. Звідси — численні критичні розвідки про творчість педагогів та випускників львівської національної академії мистецтв — іконопис та громадську діяльність Романа Василика (2008) художній метал Олега Гаркуса (2012), скульптурні композиції Володимира Одрехівського (2018), творчість Лідії Трохим (2018), кераміку Василя Боднарчука та Петра Андрусіва (2008, 2021), Еріки Комоні (2021) в наукових та науково-популярних всеукраїнських виданнях. Тісна багаторічна співпраця Галини Стельмащук з Інститутом народознавства НАН України уможливила проведення лекцій та навчальних практик для студентів у фондах Музею етнографії та художніх промислів НАН України. Це одна відкритість

до взаємодії з державними інституціями краю, інспірована багаторічним досвідом політичної активності Галини Стельмащук, спричинилася до налагодження щорічних студентських практик на базі Львівської міської ради та Львівської обласної державної адміністрації. Примітно, що почасти студенти — мистецтвознавці, культурологи активно долучаються до діяльності в державних структурах і продовжують свою активну організаційну діяльність у мистецькому процесі краю (Каріна Давидова, 2021).

Відкритість до взаємодії з міжнародними мистецькими інституціями та освітніми закладами — це щорічні міжнародні стажування викладачів та програми обміну студентів в мистецьких академіях та Університетах Польщі, Литви, Естонії, Австрії, Канади, спільні виставки та проекти, синхронізація освітнього процесу з європейським. Як результат — не лише обмін досвідом, тісні особистісні контакти, а й популяризація мистецтва, школи, Академії та українського мистецтва загалом і визнання з боку держави. 2018 року Галина Стельмащук отримала Орден княгині Ольги III ступеня (іл. 4).

Остання з чеснот, незадекларована стратегією Львівської національної академії мистецтв, що характеризує діяльність Галини Стельмащук як керівниці кафедри — це мудрість, інспірована академічною свободою, академічною добросовістю, відкритістю мислення, професійністю, відкритістю до взаємодії та багаторічним досвідом. Ця чеснота приходить з роками (іл. 5). А для науковця, особливо, «робота розтягується на роки, а чи й не на все життя. І протягом років має жити в дослідникові не послабна увага до свого предмета, зацікавленість ним і... любов» [10, с. 164].

Висновки. У результаті викладу основного матеріалу щодо академічної свободи, професійності добросовістості, стратегічного мислення керівниці кафедри історії і теорії мистецтва Галини Стельмащук окреслено зміни (підвладні політичним, культурним та освітнім пріоритетам) ціннісні орієнтири її дослідницької, педагогічної та громадської діяльності та вказано на універсальні етичні та естетичні пріоритети, що формують сьогодні не лише особистість знаної у світі мистецтвознавиці, а й поступ кафедри історії мистецтва, Академії, мистецького середовища краю та України загалом. Багаторічний досвід Ака-

деміка Національної академії мистецтв, професорки, дослідниці-мистецтвознавиці, завідувачки кафедрою історії і теорії мистецтва, педагогині, щирої колеги Галини Стельмащук може стати цінним дороговказом для послідовників кафедральної та академічної традиції з новими актуальними стратегічними візіями у майбутнє.

1. Стельмащук Г. Кафедра історії і теорії мистецтва Львівської національної академії мистецтв. *Мистецтвознавчий автограф*. Вип. 3. Львів: ЛНАМ, 2008. С. 14—25.
2. Стельмащук Г. Проблеми входження мистецької освіти України у Болонський процес. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні*. 2006. Вип. 2. С. 34—39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spkho_2006_2_9 (дата звернення: 28.04.2023).
3. Стельмащук Г. Критика на критику: проблеми і завдання художньої критики у мистецькому процесі XXI століття. *Мистецтвознавчий автограф*. 2013. Вип. 6—8. С. 50—77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mznav_2013_6-8_5 (дата звернення: 28.04.2023).
4. Стельмащук Г. Роль академіка Якіма Запасака у створенні кафедри Історії і теорії мистецтва та Спеціалізованої вченої ради: історія, здобутки, перспективи: *Вісник ЛНАМ*. Вип. № 39. 2019. С. 4—18.
5. Федорук О. Світла доля Христини Кишакевич Качалуби. Стельмащук Галина. Христина Кишакевич-Качалуба. Корені роду, спадкоємність поколінь, художня творчість. Львів: Априорі, 2018. 316 с.: іл. *Образотворче мистецтво*. 27 грудня 2018 р. URL: <https://fineartsukraine.wordpress.com/tag/олександр-федорук/> (дата звернення: 28.04.2023).
6. Матоліч І.Я. Засадничі риси функціонування кафедри історії і теорії мистецтва Львівської національної академії мистецтв. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2018. Вип. 41. С. 117—124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apitphk_2018_41_16 (дата звернення: 28.04.2023).
7. Федорук О. Яка модель мистецької освіти нам потрібна? *Образотворче мистецтво*. 2018. № 3. С. 2—6. URL: <https://www.scribd.com/document/405449407/Образотворче-мистецтво-3-2018#> (дата звернення: 29.04.2023).
8. Марчук Л. Коли краса для добра і милосердя, вона рятує світ. *Віче*. № 11. Червень. 2013. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/3675/> (дата звернення: 29.04.2023).
9. Ковальова В. Безупинне джерело ідей: історія дослідниці українського одягу з Волині. *Волинь POST*. 27 черв. 2018. 17:42. URL: <https://www.volynpost.com/news/115898-bezupynne-dzherelo-idej-istoriia-doslidnyci-ukrainskogo-odiagu-z-volyni/> (дата звернення: 29.04.2023).
10. Білан М. Наукова синтеза про традиційний волинський стрій. *Народознавчі зошити*. № 1 (103). 2012. С. 163—165.

REFERENCES

Stelmashchuk, H. (2008). Department of History and Theory of Art of Lviv National Academy of Arts. *Art signature* (Issue 3, pp. 14—25) [in Ukrainian].

Stelmashchuk, H. (2006). Problemes of Ukrainian Art Education in the Bologna process following. *Actual problems of art education in Ukraine* (Issue 2, pp. 34—39). Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spkho_2006_2_9 [in Ukrainian].

Stelmashchuk, H. (2013). Critical remark of criticism: problems and tasks of art criticism in the artistic process of the 21st century. *Art signature* (Issue 6—8, pp. 50—77). Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mznav_2013_6-8_5 [in Ukrainian].

Stelmashchuk, H. (2019). The role of Academician Yakym Zapasko in the creation of the Department of History and Theory of Art and the Specialized Academic Council: history, achievements, prospects. *Visnyk Lviv National Academy of Arts* (Issue 39, pp. 4—18). Lviv [in Ukrainian].

Fedoruk, O. (2018, 27 December). A bright fate for Khrystyna Kyshakevych Kachaluba. Galyna Stelmashchuk. Khrystyna Kishakevich-Kachaluba. The roots of the family, the inheritance of generations, artistic creativity. *Obrazotvorche mystetstvo*. Retrieved from: <https://fineartsukraine.wordpress.com/tag/олександр-федорук/> (Last accessed: April, 28, 2023) [in Ukrainian].

Matolich, I. (2018). Fundamental lines of functioning of Department of History and Theory of Art Lviv National Academy of Arts. *Topical problems of History, Theory and practice of Artistic Culture*, 41, 117—124. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apitphk_2018_41_16 (Last accessed: April, 28, 2023) [in Ukrainian].

Fedoruk, O. (2018). What model of art education do we need? *Obrazotvorche mystetstvo* 3, 2—6. Retrieved from: <https://www.scribd.com/document/405449407/Образотворче-мистецтво-3-2018#> (Last accessed: April, 28, 2023) [in Ukrainian].

Marchuk, L. (2013, June). When beauty is for goodness and mercy, it saves the world. *Viche*, 11. Retrieved from: <https://veche.kiev.ua/journal/3675/> (Last accessed: April, 28, 2023) [in Ukrainian].

Kovalyova, V. (2018, 27 June). A constant source of ideas: the story of a Ukrainian clothing researcher from Volyn. *Volyn POST*. Retrieved from: <https://www.volynpost.com/news/115898-bezupynne-dzherelo-idej-istoriia-doslidnyci-ukrainskogo-odiagu-z-volyni/> (Last accessed: April, 28, 2023) [in Ukrainian].

Bilan, M. (2012). Scientific synthesis about the traditional Volyn costume. *The Ethnology notebooks*, 1 (103), 163—165 [in Ukrainian].